

W TYM ROZDZIALE POMOCNIKA:

Zapoznasz się z przykładowym sposobem zapisywania swoich ocen przebiegu procesu wyborczego w dniu głosowania.

Będziesz mógł w praktyce wykorzystać nabytą wiedzę o procesie wyborczym.

Otrzymasz przykładowy zestaw pytań o przebiegu procesu wyborczego – Formularze Obserwacyjne.

Formularze Obserwacyjne. Otwarcie Lokalu Wyborczego

Jeśli,

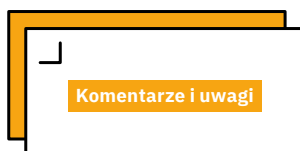
obserwację prowadzi zespół dwóch obserwatorów – wspólnie powinni uzgodnić swoją ocenę!

1. Czy komisja wyborcza rozpoczęła pracę w składzie min. 2/3 liczby członków (w tym przewodniczący lub zastępca) nie później niż o godzinie 6 rano? TAK NIE
2. Czy komisja przeliczyła i ostemplowała wszystkie karty do głosowania? TAK NIE
3. Czy komisja sprawdziła czy urna jest pusta, a następnie ją zamknęła i zaplombowała/opieczętowała? TAK NIE
4. Czy komisja sprawdziła czy posiada właściwy spis wyborców? TAK NIE
5. Czy komisja sprawdziła czy w lokalu wyborczym i budynku, w którym się znajduje nie ma materiałów agitacyjnych? TAK NIE
6. Czy w lokalu wywieszono są materiały informacyjne o sposobie głosowania oraz listy kandydatów? TAK NIE
7. Czy w lokalu znajduje się wystarczająca ilość miejsc zapewniających tajność głosowania? TAK NIE
8. Czy lokal jest właściwie oznakowany na zewnątrz i wewnątrz budynku, w którym się znajduje? TAK NIE
9. Czy lokal znajduje się na liście lokali dla osób niepełnosprawnych i czy faktycznie spełnia te wymogi? TAK NIE
10. Czy w lokalu znajdują się mężowie zaufania i/lub obserwatorzy społeczni lub międzynarodowi? TAK NIE
11. Czy lokal został otwarty dla głosujących punktualnie o godzinie 7.00? TAK NIE

Ważne,

jest również, aby sami obserwatorzy mogli wykonywać swoją pracę bez przeszkód oraz czy w lokalu nie przebywają osoby postronne/ nieupoważnione (osoby, które nie są wyborcami, członkami komisji, obserwatorami, mężami zaufania lub dziennikarzami).

12. Czy obserwatorzy mogli swobodnie fotografować/filmować proces otwierania lokalu wyborczego? TAK NIE
13. Czy obserwatorzy mogli swobodnie prowadzić obserwację procesu otwarcia lokalu wyborczego? TAK NIE
14. Czy w lokalu przebywały jakieś osoby nieupoważnione? TAK NIE

Jeśli,

macie uwagi lub obserwacje przy którymkolwiek pytaniu – można sporządzić dodatkową, krótką notatkę, zaznaczając do którego pytania się odnosi.

15. Czy wszyscy członkowie komisji wyborczej zostali przeszkoleni do pracy w komisji? TAK NIE
16. Jak oceniasz pracę komisji wyborczej?

Bardzo dobrze Dobrze Poprawnie Źle Bardzo źle

Ważne,

jest, aby zachować spójność pomiędzy oceną poszczególnych elementów procesu a końcową oceną pracy komisji – jeśli na pytania 1-5 odpowiadamy „nie” to raczej niezrozumiała będzie dobra ocena pracy komisji.

WSKAZÓWKA:

Formularze obserwacyjne mogą być w formie wydruków papierowych rozdanych obserwatorom, w formie formularza Google, w postaci specjalnej aplikacji do używania na smartfonach i/lub tabletach, w formie zakodowanej wiadomości SMS z odpowiedziami do wyboru, w formie „na komputerze”, kiedy odpowiedzi na pytania są dyktowane przez obserwatorów do biura głównego (raczej nie jest to polecane rozwiązanie).

Formularze Obserwacyjne. Głosowanie

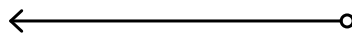
Pierwsza,

obserwacja głosowania może być w lokalu gdzie obserwowaliście otwarcie.

Jeżeli,

prowadzisz obserwację „mobilną” powinieneś obserwować wybory w danym lokalu wyborczym przez minimum 30 minut (pozwoli to na właściwą ocenę procesu).

1. Czy komisja wyborcza pracowała cały czas w składzie min. 2/3 liczby członków, w tym przewodniczący lub zastępca? TAK NIE
2. Czy w lokalu wywieszane są materiały informacyjne o sposobie głosowania oraz listy kandydatów? TAK NIE
3. Czy w lokalu, i budynku, w którym się znajduje lokal, były materiały agitacyjne lub prowadzona była kampania? TAK NIE
4. Czy lokal znajduje się na liście lokali dla osób niepełnosprawnych i czy faktycznie spełnia te wymogi? TAK NIE
5. Czy urna była prawidłowo zaplombowana i cały czas widoczna dla członków komisji? TAK NIE
6. Czy przez cały czas jeden z członków komisji pełnił dyżur przy urnie i kontrolował sposób wrzucania kart do urny? TAK NIE
7. Czy w lokalu znajdowała się wystarczająca ilość miejsc zapewniających tajność głosowania? TAK NIE
8. Czy komisja sprawdzała wyborcy jej/jego dokument tożsamości przed wydaniem karty do głosowania? TAK NIE
9. Czy komisja używała nakładki „RODO” przy wydawaniu wyborcom kart do głosowania? TAK NIE
10. Czy były przypadki wydania karty wyborcy bez złożenia podpisu na liście lub wydania karty nieostemplowanej? TAK NIE
11. Czy była przestrzegana tajność głosowania? Czy nie było głosowania rodzinnego/wspólnego? TAK NIE
12. Czy były przypadki wyniesienia karty do głosowania poza lokal wyborczy? TAK NIE
13. Czy komisja kontrolowała tłok w lokalu wyborczym (poprzez np. regulację wejścia do lokalu)? TAK NIE
14. Czy w lokalu byli mężowie zaufania i/lub obserwatorzy społeczni lub międzynarodowi? TAK NIE
15. Czy obserwatorzy mogli swobodnie prowadzić obserwację procesu głosowania? TAK NIE
16. Czy w lokalu przebywały jakieś osoby nieupoważnione? TAK NIE
17. Czy złożone zostały jakieś zażalenia wyborcze do komisji? TAK NIE

Formularze,

można wypełniać w lokalu wyborczym, na bieżąco, jednak my sugerujemy, żeby zrobić to zaraz po wyjściu z lokalu, a w czasie obserwacji starać się zrozumieć proces i zauważyć jak najwięcej szczegółów.

18. Czy wszyscy członkowie komisji wyborczej zostali przeszkoleni do pracy w komisji? TAK NIE
19. Jak oceniasz pracę komisji wyborczej?

Bardzo dobrze Dobrze Poprawnie Źle Bardzo źle

Ostatnia,

obserwacja procesu głosowania powinna być przeprowadzona w lokalu, gdzie zamierzamy obserwować liczenie głosów.

WSKAZÓWKA:

Formularze obserwacyjne mogą być przesyłane do sztabu akcji obserwacji zależnie od stosowanej metody ich wypełniania: (I) formularze w formacie Google oraz w aplikacji – przesyłane są natychmiast, (II) formularze papierowe – mogą zostać przestane czasem dopiero pod koniec obserwacji.

Formularze Obserwacyjne. Zamknięcie lokalu wyborczego i liczenie głosów

Obserwator

powinien być w lokalu wyborczym ok. 30 minut przed godziną zamknięcia, tj. o 20:30.

Po 21:00 (zamknięcie lokalu wyborczego) obserwator może **NIE** być wpuszczony do lokalu wyborczego.

1. Czy komisja zamknęła lokal wyborczy punktualnie o 21:00? TAK NIE
2. Czy wszyscy wyborcy stojący w kolejce do lokalu o godzinie 21:00 mogli zagłosować? TAK NIE
3. Czy komisja zaplombowała prawidłowo otwór urny wyborczej po zamknięciu lokalu? TAK NIE
4. Czy komisja wyborcza pracowała cały czas **WSPÓLNIE** i w składzie min. 2/3 liczby członków, w tym przewodniczący lub zastępca? TAK NIE

Obserwowanie

procesu liczenia głosów może wymagać zmieniania się obserwatorów w danym lokalu wyborczym (ze względu na zmęczenie) – należy zawsze uprzedzić komisję wyborczą o takich zamiarach i potwierdzić możliwość wejścia/powrotu do lokalu wyborczego po rozpoczęciu liczenia głosów.

Pytania poniżej odnoszą się do liczenia wszystkich kart – do Sejmu i do Senatu

5. Czy komisja ustaliła liczbę kart do głosowania wydanych wyborcom? Czy liczba ta była mniejsza lub równa liczbie wyborców w spisie wyborców? TAK NIE
6. Czy komisja ustaliła liczbę niewykorzystanych kart do głosowania? TAK NIE
7. Czy policzona liczba niewykorzystanych kart do głosowania dodana do liczby wydanych kart jest równa liczbie otrzymanych przez komisję kart do głosowania (liczenie powinno być osobne dla wyborów do Sejmu i Senatu)? TAK NIE
8. Czy w momencie otwierania urny z głosami plomby nie były naruszone? TAK NIE
9. Czy komisja oddzieliła od kart do głosowania karty przedarte i inne papiery niebędące kartami do głosowania? TAK NIE
10. Czy komisja oddzieliła od siebie karty do głosowania do Sejmu od kart do głosowania do Senatu? TAK NIE

Poniższe pytania odnoszą się do liczenia głosów do Sejmu (najpierw) i do Senatu oddzielnie

11. Czy komisja oddzieliła karty ważne od kart nieważnych (bez stempla komisji) [Sejm i Senat]? TAK NIE
12. Czy komisja oddzieliła głosy ważne od głosów nieważnych [Sejm i Senat]? TAK NIE
13. Czy komisja policzyła głosy ważne na poszczególne listy wyborcze, a potem na kandydatów (Senat – tylko na kandydatów)? TAK NIE
14. Czy komisja wprowadziła wyniki do protokołu wyników [Sejm i Senat]? TAK NIE
15. Czy komisja wprowadziła wyniki głosowania do systemu informatycznego? O której godzinie? TAK NIE HH : MM

WSKAZÓWKA:

W czasie każdej obserwacji obserwator powinien zwracać uwagę na sprawy ogólnego przebiegu wyborów w danym lokalu wyborczym czyli elementy niezwiązane bezpośrednio z samym aktem głosowania czy liczenia głosów, ale mające istotny wpływ na jakość całego procesu wyborczego.

Formularze Obserwacyjne. Zamknięcie lokalu wyborczego i liczenie głosów (cd.)

16. Czy komisja skorygowała błędy, jeśli takowe pokazał system informatyczny?
{jeśli nie było błędów dodaj komentarz} [Sejm i Senat] TAK NIE
17. Czy wszyscy obecni członkowie komisji podpisali protokół wyników [Sejm i Senat]? TAK NIE
18. Czy kopie protokołów wyników zostały wywieszane w miejscu widocznym [Sejm i Senat]? TAK NIE

W każdym momencie

działania lokalu wyborczego powinien w nim panować porządek, spokój, a organizacja procesu powinna zapewniać jego uczestnikom możliwość wzięcia udziału w procesie w sposób wolny, przejrzysty i świadomy.

19. Czy w lokalu byli mężowie zaufania i/lub obserwatorzy społeczni lub międzynarodowi? TAK NIE
20. Czy obserwatorzy mogli swobodnie prowadzić obserwację procesu liczenia głosów? TAK NIE
21. Czy w czasie liczenia głosów w lokalu przebywały osoby nieupoważnione? TAK NIE
22. Czy złożone zostały jakieś zażalenia wyborcze do komisji? TAK NIE

W odróżnieniu

od ostatnich wyborów lokalnych, z października 2018 roku, w wyborach do Sejmu i Senatu pracuje tylko jedna komisja wyborcza. Wydaje się więc zasadne uwzględnienie w swojej ocenie pracy komisji faktu możliwego zmęczenia jej członków, poddanych stresowi w przeciągu poprzednich ponad 12 godzin nieustającej pracy.

23. Czy wszyscy członkowie komisji wyborczej zostali przeszkoleni do pracy w komisji? TAK NIE
24. Jak oceniasz pracę komisji wyborczej?

Bardzo dobrze Dobrze Poprawnie Źle Bardzo źle

A diagram consisting of a horizontal line with a small circle at its right end. A vertical line descends from the circle, ending in an arrowhead pointing to the top-left corner of a rectangular text input box. The box has a thin border and a small cursor icon in the top-left corner.

Komentarze i Uwagi

(należy pamiętać o zaznaczeniu do którego pytania komentarz się odnosi)

Jeśli

powstaną wątpliwości odnośnie jakiegoś zagadnienia, do którego odnosi się proponowane pytanie należy sięgnąć do innych części naszego Pomocnika lub zadzwonić na „gorącą linię”.